

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 322

29.7.1970 Gün ve 1319 Sayılı Emlak Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/693)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : K. K. Gn. Md.

18/101-1901/04025

7.5.1985

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Maliye ve Gümrük Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 3.5.1985 tarihinde kararlaştırılan «29.7.1970 Gün ve 1319 Sayılı Emlak Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı» ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Komisyonlarda ve Genel Kurulda öncelik ve ivedilikle görüşülmesini arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

GENEL GEREKÇE

Emlak Vergisi vergicilik tarihinde rastlanan ilk vergilerden biridir. Dünyanın bütün ülkelerinde olduğu gibi memleketimizde de Osmanlı İmparatorluğu döneminden beri emlak üzerinden vergi alınmaktadır.

Emlak Vergisinin en önemli sorunu değerlendirme, başka bir ifadeyle emlakın vergiye tabi tutulacak kıymetinin belirlenmesidir. Emlak Vergisinin tarihi gelişimi değerlendirme konusunun gelişimi ile birlikte mütalaa edilir.

Cumhuriyet Döneminde Emlak Vergisi, 1972 yılına kadar Tahrir Sistemine göre alınmış, bu tarihte yapılan bir reform ile Beyan Sistemine geçilmiştir. Zira ülkemizde 1931 yılında yapılan tahrirden sonra aradan geçen 40 yılı aşkın sürede yeniden tahrir yapılamamış, değerler eskimiş, misil zamlarıyla karmakarışık bir uygulama doğmuştur.

Tahrir Sisteminde, Vergi İdaresi teker teker her gayrimenkulün vergiye tabi olacak gayrisafi iradını veya kıymetini kendisi belirler. Bu değerlerin kesinleşmesi ve ilan usulleri özel Kanununda gösterilmiştir.

Beyan Sisteminde ise mülk sahibi her vatandaş vergi konusuna giren gayrimenkulü için beyanname verir ve gayrimenkulün değerini kendi iradesi ile beyannameye kaydeder ve vergisini öder.

Beyan Sisteminin uygulandığı 10 yıllık dönemde mükellefler gayrimenkullerinin değerlerini rayicine nazaran düşük gösterme eğilimi içine girmişlerdir. Bu durum, vergi hâsılatını azaltmış ve vergide adalet ilkelerini zayıflatmıştır.

Beyan Sisteminde görülen aksaklıklar dikkate alınarak 1982 yılında yapılan Kanun değişikliği ile Emlak Vergisinde bina ve arsalar için asgarî beyan sistemi ihdas olunmuştur. Getirilen bu sistemle, mükelleflerin bina ve arsaları için beyan edecekleri değerlerin idarece tespit edilen miktarlardan az olmaması sağlanmıştır.

Asgarî beyan sistemi, arsa birim değerlerinin mahalle gibi geniş bir alan itibarıyla tespit edilmesi yüzünden mevki rantlarının kavranamaması sonucunu doğurmuş, bu yüzden adaletsizliklere yol açmıştır.

Bu tasarı ile asgarî birim değer tespitlerinin cadde, sokak veya farklı bölgeler ile turistik bölgelerde pafta, ada veya parsel itibariyle yapılması sağlanmaktadır.

Bu tasarıda ayrıca, Kanunda yer alan istisna ve muafıklar günün şartlarına uygun olarak miktar itibariyle yükseltilmek suretiyle yeniden düzenlenmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Bu madde ile, köylerde mesken olarak kullanılan binalar için tanınan 500 000 liralık istisna miktarı 1 000 000 liraya çıkarılmaktadır.

Madde 2. — Bu madde ile mükellefin bir ilçe sınırları dahilinde bulunan arazisinin vergi değerinin 500 000 lirasının arazi vergisinden istisna edilmesi sağlanmaktadır.

Madde 3. — Mevcut madde hükmüne göre, arsalarla ilgili olarak beyan edilecek değer, mahalle muhtarlıkları itibariyle takdir olunan birim değerler esas alınarak hesaplanacak miktardan az olamamaktadır.

Asgarî birim değerlerinin mahalle gibi geniş bir alan itibariyle tespit edilmesi mevki rantlarının kavranamaması sonucunu doğurmuş ve adaletsizliklere de yol açmıştır.

Maddede yapılan değişiklikle asgarî birim değer tespitlerinin cadde, sokak veya farklı bölgeler itibariyle yapılması suretiyle yukarıda belirtilen mahzurlar asgariye indirilmektedir.

Madde 4. — Bu madde ile Maliye ve Gümrük Bakanlığı, 1319 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen beyanname verme süresini Ağustos ayı sonuna kadar uzatmak ve genel beyan dolayısıyla vergi dairelerine verilecek emlak vergisi beyannamelerini iki ay önceden kabul etmek hususunda yetkili kılınmaktadır.

Madde 5. — Bu madde ile Emlak Vergisinin hesaplanmasında atılmakta olan vergi kesirleri 100 kuruştan 10 liraya çıkarılmıştır.

Madde 6, 7. — Yürürlük ve yürütme maddeleridir.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

Esas No. : 1/693

Karar No. : 120

16 . 5 . 1985

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Maliye ve Gümrük Bakanlığı tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulunca Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça Komisyonumuza havale edilen «29.7.1970 gün ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında KanunTasarısı», Komisyonumuzun 15.5.1985 tarihinde yaptığı 71 inci birleşiminde ilgili Hükümet Temsilcilerinin de katılımıyla incelenerek görüşüldü.

Bilindiği gibi en eski vergilerden birisi olan Emlak Vergisi, 1972 yılına kadar taksit sistemine göre alınırdı. 1972 yılında, bu alanda yapılan bir reformla, bu sistem yerini, beyan usulüne terketti. Bu sistemde mülk sahibinin kendi beyanı esas olarak kabul edilmekteydi ve vergi miktarı buna göre belirlenirdi. Ancak, sistemin uygulandığı süre içerisinde, vergi mükelleflerinin, gayrimenkullerinin değerlerini rayiç bedellerin altında göstermesi, vergi hâsılatının azalmasına yol açmıştır. Bu nedenle, 1982 yılında rayiç bedellerin idarenin tespit edeceği miktarların altına düşmemesini sağlamak amacıyla, Emlak Vergisinde bina ve arsalar için asgarî beyan sistemi ihdas edilmişti. Bu sisteme göre; şahısların beyan edecekleri miktarlar tespit edilen miktarların altında olmasını engellemekteydi.

Halbuki, bu sistemde arsa birim değerlerinin mahalle gibi geniş bir alan itibariyle tespit edilmesi, mevki rantlarının kavranamaması sonucunu ortaya çıkarmış bunun neticesinde de vergide adaletsizliğe yol açmıştır.

Tasarı ile; söz konusu vergi adaletsizliğini gidermek ve asgarî birim değer tespitlerinin cadde, sokak veya farklı bölgeler ile turistik bölgelerde pafta, ada veya parsel itibariyle yapılmasının sağlanmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır.

Tasarının üzerinde görüş belirten üyeler; tasarının, vergi mükellefleriyle idare arasındaki sürtüşmeye bir son verecek mahiyette olduğunu bu sebeple uygun gördüklerini belirtmişler ancak, şehir ve kasabalardaki arsa ve binalarla ilgili değerlendirmelerde imar durumunun da göz önünde bulundurulmasının gerektiğini, ayrıca yurt çapında pafta, ada parsel seviyesine kadar değer tespiti yapılmasının çok zor olduğunu ifade etmişlerdir. Hükümet temsilcisi ise, tahrir sisteminin uygulanmasının zorluğu nedeniyle bu sistemin yerini beyanname usulü sistemine terkettiğini, ancak bununda bina vergileri konusunda çok iyi sonuçlar verirken, arsa vergileri açısından pek iyi işlemediğini ve bu sebeple beyanda kolaylık olarak nitelenebilecek bu sistemin getirildiğini, bu sistem ile vergide adalet sağlanacağı gibi hazineye yeni gelir sağlamak amacının düşünülmediğini, bilâkis mevcut sistemin daha da yumuşatılması ve düşük gelirliilere muafiyetler getirilmesinin amaçlandığını açıklamasından sonra tasarı ve gerekçesi benimsenerek maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarının 1 ve 2 nci maddeleri aynen kabul edilmiş,

Tasarının 3 üncü maddesi ile değiştirilmek istenen 1319 sayılı Kanununun Çerçeve 20 nci maddesinin 2 nci fıkrası turistik bölgelerin tamamında pafta, ada veya parsel itibarıyla takdir yapılmasının güçlüğü ve karışıklıklara yol açacağı gerekçesiyle bu takdirin, sadece turistik değeri yüksek olan bölgelerde Maliye ve Gümrük Bakanlığınca yapılmasını öngörecektir.

Tasarının 4 ve 5 inci maddeleri ile yürürlük ve yürütmeye ilişkin 6 ve 7 nci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan <i>Metin Emiroğlu</i> Malatya	Başkanvekil <i>Aycan Çakıroğulları</i> Denizli	Sözeli <i>Alaattin Fırat</i> Muş
Kâtip Üye <i>Kadir Demir</i> Konya	<i>Ahmet Akgün Albayrak</i> Adana	<i>Mehmet Deliceoğlu</i> Adıyaman
<i>Sururi Baykal</i> Ankara	<i>Nabi Sabuncu</i> Aydın	<i>M. Fenni İslimyeli</i> Balıkesir
<i>Ahmet Şamil Kazokoğlu</i> Bolu	<i>N. Oğuzhan Artukoğlu</i> Burdur	<i>C. Tayyar Sadıklar</i> Çanakkale
<i>Ünal Akkaya</i> Çorum	<i>İsmail Şengün</i> Denizli	<i>Ahmet Sarp</i> Diyarbakır
<i>İlhan Aras</i> Erzurum	<i>Togay Gemalmaz</i> Erzurum	<i>Mustafa Rifki Yaylalı</i> Erzurum
<i>M. Hayri Osmanlıoğlu</i> Gaziantep	<i>İbrahim Fevzi Yaman</i> Isparta	<i>Tülay Öney</i> İstanbul
<i>İbrahim Özbıyık</i> Kayseri	<i>Mehmet Budak</i> Kırşehir	<i>İsmet Ergül</i> Kırşehir
<i>Ayhan Fırat</i> Malatya	<i>Haydar Özalp</i> Niğde	<i>Enver Özcan</i> Tokat
İmzada bulunamadı.	<i>Fahrettin Kurt</i> Trabzon	İmzada bulunamadı.

KARŞI OY YAZISI

Mükellefin beyanı usulünden vazgeçilmesine ve konutların bir vergi kaynağı olarak değerlendirilmesine karşıyım.

M. Fenni İslimyeli
Balıkesir

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

29.7.1970 Gün ve 1319 Sayılı Emlak Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 1319 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Köylerde mesken olarak kullanılan binaların vergi değerlerinin 1 000 000 lirası bu vergiden müstesnadır.»

MADDE 2. — 1319 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Mükelleflerin bir ilçe sınırları içinde bulunan arazisinin (arsalar hariç) toplam vergi değerinin 500 000 lirası arazi vergisinden müstesnadır.»

MADDE 3. — 1319 sayılı Kanunun 20 ncı maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Şu kadar ki; mükelleflerin arsalarla ilgili olarak beyan edecekleri değerler, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun asgarî ölçüde birim değer tespitine ilişkin hükümlerine göre takdir komisyonlarınca her mahalle ve arsa sayılacak parsellenmemiş arazide her köy için cadde, sokak veya değer bakımından farklı bölgeler ile turistik bölgelerde pafta, ada veya parsel itibariyle takdir olunan birim değerlere göre hesaplanan miktardan düşük olamaz. Düşük beyanda bulunulması halinde, mükellefin beyanı vergi dairesince birim değere göre hesaplanan miktara yükseltilerek tahakkuka esas alınır ve mükellefe bildirilir. Vergi dairesince hesaplanan miktar ile mükellefin beyanı arasındaki farka kusur cezası uygulanır.»

MADDE 4. — Aynı Kanunun 23 üncü maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«(a) fıkrasında yazılı beyanname verme süresini Ağustos ayı sonuna kadar uzatmaya ve genel beyan dolayısıyla vergi dairelerine verilecek emlak vergisi beyannamelerini iki ay önceden kabul etmeye Maliye ve Gümrük Bakanlığı yetkilidir.»

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU METNİ

29.7.1970 Gün ve 1319 Sayılı Emlak Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Aynı Kanunun 20 ncı maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve ikinci fıkradan sonra gelmek üzere maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

«Şu kadar ki; mükelleflerin arsalarla ilgili olarak beyan edecekleri değerler, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun asgarî ölçüde birim değer tespitine ilişkin hükümlerine göre takdir komisyonlarınca her mahalle ve arsa sayılacak parsellenmemiş arazide her köy için cadde, sokak veya değer bakımından farklı bölgeler itibariyle takdir olunan birim değerlere göre hesaplanan miktardan düşük olamaz. Düşük beyanda bulunulması halinde, mükellefin beyanı vergi dairesince birim değere göre hesaplanan miktara yükseltilerek tahakkuka esas alınır ve mükellefe bildirilir. Vergi dairesince hesaplanan miktar ile mükellefin beyanı arasındaki farka kusur cezası uygulanır.»

«İkinci fıkra hükmü, turistik bölgelerdeki cadde, sokak veya değer bakımından farklı bölgelerde Maliye ve Gümrük Bakanlığınca tespit edilecek pafta, ada veya parseller için yapılacak takdirler hakkında da tatbik edilir.»

MADDE 4. — Tasarının 4 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 5. — Aynı Kanunun 39 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Kesirler

Madde 39 — Emlak Vergisinin hesaplanmasında on liraya kadar olan vergi kesirleri atılır.»

Yürürlük

MADDE 6. — Bu Kanunun 1, 2 ve 5 inci maddeleri Emlak Vergisi 1983 genel beyan dönemini izleyen ilk genel beyan döneminin rastladığı yılın başında, diğer hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 7. — Bu Kanun hükümlerini Maliye ve Gümrük Bakanı yürütür.

(Plan ve Bütçe Komisyonu Metni)

MADDE 5. — Tasarının 5 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Yürürlük

MADDE 6. — Tasarının 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

Yürütme

MADDE 7. — Tasarının 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

3 . 5 . 1985

Başbakan

T. Özal

Devlet Bakanı - Başbakan Yardımcısı

İ. K. Erdem

Devlet Bakanı

C. Büyükbaş

Devlet Bakanı

A. Karaevli

İçişleri Bakanı

Y. Akbulut

Millî Eğitim Genç. ve Spor Bakanı

M. Vehbi Dinçerler

Ulaştırma Bakanı

V. Atasoy

Sanayi ve Ticaret Bakanı

H. C. Aral

Devlet Bakanı

K. Oksay

Devlet Bakanı

A. Tenekeci

Adalet Bakanı

M. N. Eldem

Dışişleri Bakanı V.

A. M. Yılmaz

Bayındırlık ve İskân Bakanı V.

S. N. Türel

Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı

H. H. Doğan

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

S. N. Türel

Devlet Bakanı

A. M. Yılmaz

Devlet Bakanı

M. T. Titiz

Millî Savunma Bakanı V.

K. Oksay

Maliye ve Gümrük Bakanı

A. K. Alptemoçin

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı

M. Aydın

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

M. Kalemli

Kültür ve Turizm Bakanı

M. M. Taşçıoğlu